

14.3.5. Diagnosi dels dèficits de les xarxes bàsiques existents de serveis

LA SITUACIÓ ACTUAL

Olivella disposa d'una ampla xarxa de distribució d'aigua potable que subministra la majoria de les cases. La revisió del planejament ha de garantir l'origen dels recursos i la capacitat de satisfer la demanda de forma adequada. Per la informació de què es disposa, sembla que aquest xarxa pot presentar problemes en la seva distribució i compliment de la normativa per a garantir les xarxes d'hidrants. En qualsevol cas el nou POUM haurà d'establir les instal·lacions necessàries per abastir els nous creixements, la millora de la xarxa actual i el complir amb la normativa legal.

En l'actualitat hi ha xarxa de clavegueram i estacions depuradores en alguns trams del carrer Garona i Ebre de la urbanització Mas Mestre, en el sector delimitat per l'Avinguda Mas Milà (Urb. Mas Milà) i els carrers Lleó, Aquari i Taure (urb. Can Milà), a més d'una gran part del casc antic d'Olivella.

ELS ANTECEDENTS HISTÒRICS

Les urbanitzacions d'Olivella són un exemple més de les existents en tot el país. Neixen entre els anys 1965 a 1976 i es conceben, coincidint amb la millora de la situació econòmica de l'anterior règim arran la posada en marxa dels "planes de desarrollo" entre els anys 1964 a 1975, l'arribada en massa del turisme, la consolidació del "baby-boom", així com la nova mobilitat que suposà l'aparició dels primers vehicles per al gran públic, com l'accés massiu de la població a indrets on esplaiar la congestió urbana.

Era característica la implantació sobre sòls rústecs, de gran pendent i majoritàriament forestals, amb rendes d'explotació molt baixes (els sòls agrícoles quedaven fora, malgrat el procés migratori vers la ciutat industrialitzada que tot just acabava de produir-se), gens urbanitzats i situats en municipis d'escàs moviment immobiliari i nul·la capacitat de gestió del fenomen.

La promoció s'adreçava, d'una banda, a grans propietaris rurals que venien patint una minva dels ingressos de les seves explotacions, normalment amb poc arrelament sobre el territori i, d'altra, a les futures classes mitjanes de la població (encara amb poca renda disponible), aquelles que veien prosperar la seva economia mercè al treball assalariat fix i eren en procés d'adquisició del seu primer habitatge, amb finançament aliè. També, és de suposar, havia una component emocional, un punt de nostàlgia en tot plegat, de retorn a allò deixat enrere (en les poblacions d'origen, doncs la procedència majoritària era immigrada, front la realitat d'una ciutat poc amable).

Aquesta conjunció de baixes rendes (en ambdues parts) i nul·la gestió provocà uns estàndards d'urbanització molt deficients, a banda de la sensació d'inutilitat dels mateixos front una Administració inoperativa i una ciutadania que no veia allà sinó la forma de passar el cap de setmana, sense els requeriments mínims del fet urbà que sí s'exigien en la ciutat consolidada.

La crisi del petroli de 1973 va acabar amb la il·lusió de les urbanitzacions: la guerra del Iom Kippur, sumada a la devaluació del dòlar (precedida, l'any 1971, per la suspensió de la seva convertibilitat) i l'augment de preus del petroli imposat per la OPEP, van

acabar amb el sistema monetari creat el 1944 (Bretton Woods). Aparegué el concepte dèficit públic i inflació. La inflació va ser un dels desencadenants del col·lapse de la promoció de les urbanitzacions, ja que el finançament de les obres es produïa habitualment mitjançant lletres de canvi que havia signat l'adquirent de les parcel·les front el promotor...un augment dels preus no compensat pels guanys de la promoció (les lletres eren d'import invariable) ocasionaren que les obres d'urbanització es deixessin a mig fer.

Així doncs, aquell model de creixement immobiliari, fonamentat en unes circumstàncies que es revelaren canviants, decaigué. Tot allò que no s'havia fet es va quedar sense fer. Singularment es van quedar sense executar els serveis que es percebien com menys necessaris i, alhora, eren els més cars: el sanejament. Menys necessaris perquè la utilització esporàdica del sòl (i de les poques edificacions) no el definia com a útil (en contraposició a tenir aigua, o llum o, sobretot, un carrer mínimament pavimentat pel qual arribar a lloc). Més cars perquè la topografia molt accidentada, el subsòl rocós (si el sòl era majoritàriament forestal no fou per casualitat), la situació forçosament soterrada del servei (a diferència de la llum, per exemple) i la manca d'infraestructures generals de depuració (ni en la gran ciutat, sovint, existien) així ho feien.

Paral·lelament començaren a aparèixer normatives urbanístiques que restringiren el procés urbanitzador. El primer exemple és la Llei del Sòl de 1956, però la regulació més ambiciosa es correspon amb les lleis del 1975 (àdhuc els seus reglaments del 1978) de les quals l'actual regulació n'és hereva. Aquesta regulació és posterior a l'explosió del fenomen de les urbanitzacions, però els hi acabà de donar el cop de gràcia, perquè va tractar els sòls uniformement (seguint la tècnica de la classificació) sense ponderar les diferències entre els sòls d'una mateixa classe. En altres mots: el sòl urbà havia de tenir les mateixes característiques als entorns rurals de baixa densitat que a la ciutat compacta: aquest error encara està per corregir.

LA PROBLEMÀTICA DETECTADA

El resultat fou una ocupació descontrolada i extensiva del territori amb fenòmens para-urbans (i periurbans) de molt baixa densitat i monocultiu immobiliari, assentats sobre topografies molt complexes, amb absència de les infraestructures d'urbanització exigibles legalment i a promoure per una ciutadania gens avesada i sense tots els recursos econòmics per fer-hi front, rera la desaparició dels originals promotors.

Quan l'Administració va començar a entomar el problema (arran la primera tongada de plans urbanístics promoguts a finals dels anys 80 i principis dels 90 del segle XX) ja era un problema de colossals dimensions que només va ser possible abordar en aquelles situacions de guanys de renda (per posició territorial o per posició econòmica). Contra pitjor era l'equació inversió/retorn més endarrerida quedà la urbanització: aquesta anàlisi encara és vàlida.

Nogensmenys, el decurs del temps va anar provocant una substitució de la població original (per relleu generacional) i l'arribada de nouvinguts que, tots plegats, s'animaren a edificar construccions més dignes que les inicials destinades a passar el cap de setmana i les transformaren en la seva primera residència. L'Ajuntament mentrestant, menyspreant el problema (de gran magnitud i difícil resolució) va anant

atorgant llicències d'edificació fins l'any 2014, actuació que ha fet consolidar les urbanitzacions (i el propi municipi, per identitat).

La materialització del fenomen descrit, a Olivella, suposà (rera la gran reducció que va fer les vigents Normes Subsidiàries del Planejament) la classificació de quasi 500 Ha de sòl d'aquestes característiques, amb un potencial de més de 4.500 parcel·les unifamiliars.

La problemàtica a Olivella és, doncs, enorme. Comparativament, el Casc Antic (origen històric del municipi) no té més de 7,5 Ha de superfície i un potencial d'unes 40 vivendes. No representaria més del 1,5% (o el 0,9%: superfície o parc d'habitatges) del total; o sia: entre el 98% i el 99% del teixit urbà d'Olivella es correspon amb la tipologia de "la urbanització". Es pot afirmar que tot Olivella és una gran urbanització. Aquí la urbanització no és un procés marginal o menor (com en altres indrets) ho és tot.

ELS PRIMERS INTENTS DE RESOLUCIÓ

Per mirar de donar solució, genèrica, al problema aparegué la Llei 3/2009, del 10-març, de Regularització i Millora de les Urbanitzacions amb dèficits urbanístics, la qual no va obtenir l'èxit cercat, entre d'altres motius per manca de finançament i per l'obligat ajustament que havia de respectar envers la normativa general, que continuava sense diferenciar el sòl més que per classes homogènies (quan poc a veure en tenien algunes amb d'altres, singularment amb les aquí estudiades).

Com a problema no resolt, la queixa ciutadana va arribar l'any 2013 al Síndic de Greuges, que va instar l'Administració (i també el poder legislatiu) a cercar solucions materialitzables (més enllà de la teoria normativa) per les més de 300.000 parcel·les i 50.000 Ha que ocupava el fenomen a tota Catalunya.

En la nota de premsa del Síndic de Greuges del 13-maig es van proposar nou línies d'actuació al respecte. La darrera, literalment transcrita, assenyala: "*Estudiar la possibilitat d'admetre altres sistemes de depuració, diferents de la implantació d'estacions de depuració d'aigües residuals, que siguin més barats, sostenibles i ecològics*". No cal sinó fer notar l'especial preocupació del Síndic envers aquesta infraestructura (l'única de la qual específicament en parla) atesa la seva absència generalitzada i la clara consciència de la dificultat quant a la seva implantació (implantació real i efectiva, no sobre el paper) física i econòmica.

La mateixa preocupació expressava, el 17-març-2014, el llavors Director General d'Urbanisme, més tard Secretari d'Hàbitat Urbà i Territori: "*La llei d'urbanitzacions es basava només en la subvenció per poder redactar les eines de planejament i això és un mal enfocament. Han passat cinc anys i la situació en aquests nuclis de població empitjora cada dia més, i per això hem d'afrontar una reflexió a fons*", tot reblant: "*Per què no s'autoritzen depuradores individuals homologades a les cases?*".

Aquests neguits van tenir reflex en la proposta d'un canvi normatiu.

La futura (encara en tramitació) Llei de Territori, aborda la qüestió des d'un vessant pràctic. En concret, l'article 37.2.c del seu avantprojecte indica com a servei d'urbanització bàsic "*les instal·lacions de sanejament*" fugint de la clàssica dicció

"xarxa" històricament incorporada: això fa pensar que el legislador fugí d'un únic sistema i obre la porta a admetre d'altres alternatius.

Més rellevant és la Disposició Addicional Tercera.3.6^é del referit avantprojecte, que regula les urbanitzacions residencials amb dèficits urbanístics, quan estableix que aquelles implantades en el territori en el període comprés entre l'entrada en vigor de la Llei del Sòl i ordenació urbana del 12-maig-1956 i l'entrada en vigor de la Llei 9/1981, del 18-novembre, de Protecció de la Legalitat Urbanística, que no estiguin implantades en sòl no urbanitzable i tinguin obres d'urbanització pendents de recepció per part de l'ajuntament corresponent (supòsit en el qual encaixen les urbanitzacions d'Olivella) poden acollir-se a un règim especial del següent literal: *"S'ha de concretar la forma de prestar els serveis urbanístics bàsics procurant establir sistemes de baix cost que reuneixin condicions tècniques homologables"*, la qual cosa, en relació al sanejament, reforça la possibilitat d'utilització d'altres sistemes alternatius i diferents al de la xarxa de clavegueram fins a una estació depuradora, com podria ser l'individual i autònom.

Aquesta darrera i concreta possibilitat es reforça per la dicció de la Disposició Addicional Tercera.3.2^{on} in fine del reiterat text legal quan, en casos de distribució irregular de la propietat consolidada interessada en participar, admet que *"[...] cal plantejar-se també [...] fórmules de prestació individual dels serveis bàsics per a determinades parcel·les per a tal d'acotar al màxim les obres d'urbanització"*.

No obstant, cap mesura en aquest sentit s'ha pogut implantar encara.

LA DESCRIPCIÓ DEL PROBLEMA

En el moment actual a Olivella no hi ha cap xarxa de sanejament, cap ni una, excepció feta del nucli del Casc Antic i una encara més petita part del sector de Can Milà (allà on hi ha edificacions plurifamiliars). Les altres instal·lacions existents són promocions d'habitatges arreglats que compten amb serveis comunitaris en zones especialment destinades. Singularment, les parts de xarxa que apareixen en alguna documentació gràfica (per exemple: Pla de Sanejament d'Olivella) són canalitzacions d'aigües pluvials: condueixen a lleres de torrents i no és admissible la seva utilització per a conduir aigües residuals.

El model de la urbanització de baixa densitat dona lloc a una implantació territorial dispersa. Això té evidents inconvenients, però també presenta algun avantatge. La creu és l'ocupació extensiva del territori; la cara la baixa densitat o, el que és el mateix, la poca incidència (per poca intensitat) sobre el medi això entronca amb la recomanació del Síndic de Greuges pel que fa a la sostenibilitat mediambiental, més enllà de la component econòmica.

En números grossos, a nivell individual, la parcel·la mínima promig a Olivella és al voltant d'uns 665 m² de superfície, amb ocupacions del 31% i un sostre edificable de 318 m² en dues plantes. Això significa que, inclús esgotant tot el sostre possible (d'ús d'habitatge unifamiliar: hipòtesi inhabitual, per excés de dimensió) més de 500 m² de superfície de parcel·la romandrien lliures d'edificació, podent-se tractar-se de manera adequada, amb l'enjardinament i l'arbrat, amb la incidència que això té respecte els sistemes autònoms de depuració individual.

Quant al nivell general, de les aproximadament 4.500 parcel·les existents només són edificades poc més de 2.000 (ràtio d'ocupació inferior al 50%) de els quals unes 1.500 tindrien un ús residencial habitual i la resta esporàdic. Comptant que s'ha arribat a aquest grau d'ocupació en un període d'uns 50 anys, incloent el del fort creixement immobiliari de la primera dècada del segle XXI, no és predictable una colmatació del sòl classificat en un futur proper (al menys, durant la vigència prevista per al POUM).

En aquests 50 anys de progressiva implantació territorial (lentament als inicis i amb un ritme creixent a principis del segle XXI) els habitatges han vingut funcionant autònomament, amb instal·lacions de depuració individuals (fonamentalment fosses sèptiques) i infiltració immediata en la pròpia parcel·la. No obstant, aquest funcionament s'ha vingut produint sense cap més control administratiu que el previ (exclusivament documental) en el moment de l'autorització, en el moment d'atorgar llicència municipal. A partir d'aquest moment ningú ha vetllat pel correcte funcionament del sistema.

LA DEPURACIÓ INDIVIDUAL AUTÒNOMA

Val a dir que una fossa sèptica és un sistema de depuració tan efectiu com qualsevol altre. La pejorativa imatge del concepte associat al lliure vessament descontrolat és errònia i només fruit del desconeixement. Una fossa sèptica no és un pou mort (o simple forat al terra on s'aboca l'efluent). La pròpia Agència Catalana de l'Aigua té reconegut el sistema a la Instrucció Tècnica aplicable al sanejament domèstic autònom aprovada el 20-novembre-2008: *"Correspon a la forma més simple de tractament. Poden ser prefabricades o construïdes in situ. L'aigua que cal tractar entra per un extrem del dispositiu i surt per l'altre. Disposen d'una separació interior que conforma dues cambres: la primera (la més gran) acumula els greixos i la major part dels sòlids. Per obtenir la màxima eficàcia cal fer la connexió diferenciada d'aigües fecals i de cuina a la primera cambra denominada anaeròbica i aigües grises a la segona cambra denominada aeròbica"*.

Així mateix, el sistema de depuració (la fossa sèptica) no ha de confondre's amb la resta de la xarxa: les clavegueres. En un sistema col·lectiu les aigües a tractar es condueixen al lloc de tractament i allà, un cop tractades, s'aboquen a llera pública (o al mar). En un sistema individual les aigües es tracten sense desplaçament i s'infilten en el terreny de manera pròxima i immediata, sense conduir-les a llera pública (o al mar). Aquesta absència de xarxa de clavegueram és la nota diferencial del sistema, allò que el fa especialment adequat: d'una banda, desapareix la principal despesa, com és l'execució de l'obra civil de la xarxa soterrada de clavegueram; d'altra, al produir-se el retorn al medi natural de l'aigua bruta de manera immediata en el mateix lloc de la producció, la responsabilitat envers el tractament és individual, atès que l'eventual problema també porta conseqüències individuals immediates. Cal destacar la nota de coresponsabilitat com a canvi del paradigma actual, contraposadament.

La prevista infiltració al terreny de manera directa (infiltració que, d'altra part, també contribueix al tractament de l'efluent) durant el darrer mig segle no ha ocasionat cap veritable efecte contaminant, sobretot pel que fa a la qualitat de l'aigua captada en el freàtic immediat.

Així ho corrobora l'estudi hidrogeològic que s'adjunta com a documentació annexa i que estudia la qualitat de les aigües provinents de les set captacions municipals (únicament quatre actualment en funcionament). Aquest estudi, partint del supòsit (força optimista) d'ocupació total del parc de parcel·les vacants, per tot, l'any 2036 (horitzó de 20 anys des de la data de l'estudi, a raó de 60 habitatges anuals) conclou que els paràmetres químics i biològics de l'aigua no ultrapassarien els llindars legals. Encara més: es preveu que pugui arribar-se al llindar d'aquest problema (únicament en un pou concret) a partir de l'any 2062, mentre que en altre no s'albira el problema més ençà de l'any 2100. I tot això amb les condicions de no control actuals i sense contemplar la substitució progressiva dels subministraments de captació pròpia per l'aportació externa (actualment molt infrautilitzada) provinent de la planta potabilitzadora d'Abrera, ja executada i amb capacitat per abastir tot el municipi en tot el seu creixement previst.

La conclusió evident és que, en les condicions actuals de funcionament i amb un previst creixement molt optimista, no hi ha un problema d'afectació al medi natural que ens hagi de preocupar sinó a partir del segle XXII, molt més enllà del termini de vigència del POUM i, també, més enllà de qualsevol predicció creïble.

LA DIFÍCIL MATERIALITZACIÓ DE LES PREVISIONS

Hi ha un aspecte que no és tangencial i també cal abordar, un aspecte de realitat material. La diferenciació entre depuració i xarxa d'evacuació, com ja s'ha explicat anteriorment, és un tret particular del sistema segons la depuració es faci a l'inici o al final dels trajectes. En el sistema que preveu el POUM el sistema comença i acaba en la pròpia parcel·la generadora del problema, del residu. És un sistema integrat pel tractament, la conducció i la infiltració, i això és important perquè en l'improbable supòsit d'haver-se de construir la xarxa de clavegueram (que conduiria aigües brutes amb depuració en destí) l'aplicabilitat pràctica del sistema escapa a la competència municipal atès que, més enllà d'aquesta xarxa interna, els col·lectors en alta i la depuració col·lectiva és competència de l'Agència Catalana de l'Aigua, la qual compte amb els seus programes, les seves prioritats, la seva temporalització i les seves limitacions pressupostàries. Què vol dir això? doncs que l'execució de les infraestructures de depuració per part de l'Agència Catalana de l'Aigua és una eventualitat incerta i futura, i que malgrat l'administració municipal posés tot el seu afany en executar un sistema col·lectiu, i la ciutadania tot el seu esforç econòmic, podria donar-se el cas que el resultat fos, només, haver concentrat l'efluent en un o diversos indrets, a manca de depuració, cosa inadmissible, doncs el que hauria de ser prioritari és donar una solució actual al problema actual.

Altres problemes es troben en una reflexió sobre la infraestructura. Un és el derivat del subsòl, rocós, que encareix notablement l'obra urbanitzadora; un altre és la complicada topografia, que fa aparèixer trams sifonats o eventuais impulsions, a més de precisar d'un elevat nombre de pous de registre (pel traçat corbat dels carrers) i de ressalt (pels desnivells i la necessitat de mantenir la velocitat del fluid dins uns límits); un altre és la necessària imposició de servituds d'aqüeducte en canalitzacions per gravetat (amb les consegüents indemnitzacions, no només derivades de la pròpia servitud sinó, en major mesura, de les obres a enderrocar, refer i/o abonar); un de darrer seria que el llarg traçat de les canalitzacions, sumat a la baixa densitat

poblacional faria necessari el vessament d'aigua potable a la xarxa de sanejament per a la seva neteja. Això últim és especialment dolorós en un escenari de canvi climàtic i lluita contra la desertització, i en un municipi amb pocs recursos hídrics (i tots subterranis o externs): no és contemplable un futur d'abocament d'aigua potable a la xarxa de clavegueram com a mecanisme de sostenibilitat.

LA PREVISIÓ LEGAL

L'article 27 del Text refós de la Llei d'Urbanisme indica quins són els serveis urbanístics bàsics. L'article 29, al definir les condicions que ha de complir un solar, assenyalava que les condicions d'urbanització les pot determinar el planejament urbanístic, el POUM.

D'acord amb això, la normativa del POUM recull, en el seu article 38, desenvolupat en els posteriors articles 75.8.d.ix i x, i 124 a 134, la determinació del sistema individual i autònom com a sistema de depuració que possibilita (juntament amb d'altres requisits) la consecució de la condició de solar. Aquestes disposicions es veuen complementades pel Reglament de sanejament i depuració autònoms del municipi d'Olivella i per la Taxa de sanejament i depuració autònoms del municipi d'Olivella (ambdues, normativament: ordenances; una constructiva, l'altra fiscal) que s'acompanyen com a documentació annexa i il·lustren els mecanismes d'implantació, control i finançament del sistema.

LA INVIABILITAT ECONÒMICA

Per arribar a la conclusió que el sistema autònom individual de depuració i sanejament és l'únic possible els camins han estat diversos. Un d'aquests és la lectura atenta del Pla Director de Sanejament per a Olivella redactat el 2012, per encàrrec de l'Ajuntament, pel Servei d'Equipaments i Espai Públic de l'Àrea d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge de la Diputació de Barcelona. Aquest estudi pressuposa la despesa necessària a realitzar al voltant dels 30.000.000 € (actualitzada la xifra a dia d'avui la quantitat ultrapassaria els 32.000.000 €), amb un cost actualitzat anual d'explotació al voltant del mig milió d'euros. Representa, de promig, un cost d'implantació de 7.000 € per possible parcel·la. Amb una optimista morositat de només el 30% (optimista davant el fet que més del 50% de les parcel·les no són edificades) suposa finançar quasi 10.000.000 € amb un pressupost municipal total (any 2019, el 2020 la pandèmia farà empitjorar aquestes previsions) de només 3.700.000 € per tots els conceptes. Cal ressenyar, a més, que el Pla Director no contempla, ni quantifica, el cost d'imposició de servituds ni les indemnitzacions associades per aquest motiu i pels enderrocs, a banda de la conflictivitat social i la greu afectació a la resta de serveis, atès que el clavegueram s'ha de situar dessota totes les altres infraestructures.

La inviabilitat econòmica també és un paràmetre a considerar, doncs, i si el cost d'implantació no fos ja motiu suficient per si mateix, el cost de manteniment anual pot comprometre tota acció municipal de govern, al absorbir qualsevol inversió possible.

EL BÉ JURÍDIC A PROTEGIR

Però es fa necessari fer un apunt important. La previsió de no utilitzar en les urbanitzacions d'Olivella el tradicional sistema comunitari en xarxa sinó un d'individual i autònom no és únicament per un motiu econòmic, també contempla el vessant de

sostenibilitat ambiental que predica el Síndic de Greuges. Ni tant sols la motivació econòmica és la principal: el cost d'un sistema autònom individual pot ser similar a la part de la quota d'implantació de l'obra urbanitzadora corresponent. Si bé en un escenari ideal la depuració i el sanejament col·lectius són adequats, el problema és que aquest escenari no existeix en Olivella. Entre d'altres raonaments, la realitat de la no implantació arreu el territori català d'aquest servei és òbvia justificació.

Més endavant s'exposen altres motius que també aconsellen la implantació del sistema autònom vers el col·lectiu.

Un element s'ha de tenir clar en la discussió sobre el model de sanejament: identificar el bé jurídic protegit per la normativa. Aquest bé protegit és el medi ambient. Totes les normes aplicables en la matèria s'adrecen a aquest objectiu i tenen aquesta finalitat. La discussió sobre la conveniència d'un o d'un altre sistema no es pot sostenir sense considerar què s'està protegint. I no s'estan protegint els interessos econòmics, o la facilitat de gestió, o la congruència històrica, o el recel vers la innovació. No. Cal protegir el medi ambient, i aquesta és una protecció immediata, a realitzar més abans que després.

Des d'aquesta òptica, la solució que proposa el POUM quant a la depuració autònoma individual és una solució que permet la seva immediata implantació (de fet, una part seria de mera legalització, doncs la implantació parcial ja s'ha produït). És una solució efectiva, real, amb efecte directe: no es necessita cap actuació especial per portar-la a terme.

LA LEGISLACIÓ COMUNITÀRIA I LA SEVA TRANSPOSICIÓ AL DRET ESTATAL

El motiu anterior explica la Directiva del Consell (de la Comunitat Europea) del 21-maig-1991 sobre el Tractament de les aigües residuals urbanes quan, en el seu article 3.1 in fine assenyala: *"Cuando no se justifique la instalación de un sistema colector, bien por no suponer ventaja alguna para el medio ambiente o bien porque su instalación implique un coste excesivo, se utilizarán sistemas individuales u otros sistemas adecuados que consigan un nivel igual de protección mediambiental"*.

Aquesta Directiva fou transposada i incorporada a la legislació espanyola (seguint les indicacions de l'article 19.1) mitjançant el Reial Decret-Llei 11/1995 del 28-desembre, pel qual s'estableixen les Normes aplicables al tractament de les aigües residuals urbanes amb un text força similar: *"[...] en los supuestos en que no se estime justificada la instalación de un sistema colector, bien por no suponer ventaja alguna para el medio ambiente, o bien porque su instalación implique un coste excesivo, en relación a la utilización de sistemas individuales, las Comunidades Autónomas podrán establecer que las aglomeraciones urbanas utilicen sistemas individuales u otros sistemas adecuados que impliquen un análogo nivel de protección ambiental"*.

Aquesta disposició, materialment específica, és del tot vigent i aplicable.

LA TRAMITACIÓ DAVANT L'ÒRGAN ESPECIALITZAT

L'Agència Catalana de l'Aigua, consultada sobre el particular aquí tractat (expedient UDPH2020001255, document 6868537) ha emès un informe urbanístic el juny-2020 que, rera analitzar en profunditat la situació, conclou el següent: *"Respecte el*

sanejament, s'informa favorablement la solució consistent en sanejament domèstic autònom (EDAR individual). Aquesta tipologia de sanejament domèstic autònom correspon a aquell sistema de sanejament on s'efectua la recollida, el pretractament, la depuració, la infiltració i l'abocament de les aigües residuals del tipus domèstic d'habitatges [...] que no estan connectats a la xarxa pública de sanejament".

L'informe de l'Agència Catalana de l'Aigua, òrgan especialitzat sobre aquesta matèria del Departament de Territori i Sostenibilitat, havent valorat àmpliament el cas concret del municipi d'Olivella, és suficientment clar i explícit: la previsió del POUM envers el sanejament de les parcel·les amb tipologia unifamiliar aïllada, consistent en una depuració individual i autònoma, és totalment acceptable, sense limitació temporal ni territorial.

I és que, a les resultes, cap sistema de sanejament és superior o prevalent enfront altre. Del que es tracta és de protegir el bé jurídic de la millor manera, de la més adequada en cada cas. En el de les urbanitzacions d'Olivella la millor solució és la depuració individual i autònoma, la qual es proposa de manera extensiva a tota aquella tipologia edificatòria que l'admeti: totes les qualificacions urbanístiques en parcel·les d'ús unifamiliar aïllat.

No cal, doncs, contemplar la solució individual i autònoma de sanejament com a una excepcionalitat, ni com una anomalia, ni com un privilegi. Fer-ho seria equivocar el sentit de la proposta, que no és altre que donar concreta i real solució a un problema igual de concret i real, tot atenent a la protecció del bé jurídic i a la immediata materialització del sistema.

L'anterior proposta no ha de provocar el rebuig d'altres alternatives. En efecte, seguint amb la premissa de cercar la solució més adient, poden existir supòsits on sigui més convenient acudir a agrupacions col·lectives (fosses sèptiques de major capacitat a instal·lar en sòls comunitaris). Aquesta previsió també està contemplada en el POUM, el qual no renuncia a cap sistema en tant sigui efectiu, cosa singularment adequada en conjunts d'habitatges. Així mateix, atès que tota instal·lació cal que sigui periòdicament revisada i suposat l'avenç continu de la tècnica i la indústria, res d'allò previst en el POUM obsta per, si s'escau en un futur, substituir el sistema autònom i individual previst extensivament per qualsevol altre que millori la protecció mediambiental.

Convé palesar que no tota actuació comunitària és, forçosament, més avantatjosa econòmicament i, des del punt de vista del manteniment i el control no és així, al menys en tots els casos. La magnitud importa, l'escala també. L'economia de l'escala funciona fins a un cert llindar a partir del qual tot es torna enormement oneros.

EL CANVI DE PARADIGMA

Un altre aspecte de la qüestió, ja avançat abans per tractar, és la intenció municipal de provocar un canvi de mentalitat en la relació públic-privada, amb major col·laboració i coresponsabilitat de la ciutadania.

Fins ara, la tasca administrativa habitual es correspon amb la prestació de serveis comunitaris dels quals el ciutadà només n'era receptor passiu, a més de obligat tributari. És a dir: l'administració presta uns serveis que el ciutadà paga. Però el ciutadà no es preocupa (ni es programen instruments de participació) per com es

presta el servei, sinó pel seu resultat. En resum: el ciutadà, pagant, acaba amb la seva obligació, és l'Administració la que s'ha d'ocupar de solucionar els problemes tècnics. Però aquesta postura té un handicap essencial: allunyar el ciutadà de la solució és allunyar-lo també del problema i del seu origen. No tot s'arregla amb diners, sinó amb actitud.

És exemplificador, en el sentit acabat d'expressar, els problemes que darrerament s'estan produint en les instal·lacions comunitàries per la presència de tovalloletes humides que acaben col·lapsant-les. La mateixa Agència Catalana de l'Aigua té llançades campanyes en aquesta direcció per conscienciar que el inodor no és una paperera.

El POUM pretén revertir aquesta percepció llunyana dels problemes que l'activitat humana representa front el medi ambient i les mesures que l'Administració ha de prendre. No serà el mateix, de ben segur, entomar el problema en primer terme, en primera persona (si el sistema individual deixa de funcionar per mal ús del mateix: detergents, agents químics, olis, tovalloletes, etc) que contemplar-lo de lluny. Ni que sigui per malestar immediat la resposta serà una altra i més curosa.

Així, el POUM insereix el sanejament com una peça més de la protecció mediambiental que normativitza el títol II, capítol I, secció 1ª "Mesures de ecoeficiència", la qual abasta un rang més ampli de mesures, totes elles connexes amb la protecció mediambiental que és el bé jurídic definit per la reglamentació sobre sanejament. A títol d'exemple cal ressenyar la obligació de separació de les aigües grises.

ELS MECANISMES DE CONTROL

Finalment, una oposició habitual es fonamenta en el difícil control de quelcom atomitzat i privat front quelcom centralitzat i públic. No és menyspreable la prevenció, però res assegura que una o altra manera de procedir doni millor o pitjor resultat, com molts exemples patentitzen.

El POUM tracta de minimitzar els riscos i ampliar les seguretats tot fixant (d'acord amb l'Agència Catalana de l'Aigua) una única autorització d'abocament al medi natural, quin responsable front tercers és l'Ajuntament d'Olivella i, així mateix, amb la imposició de tot un seguit de mesures de comprovació i control, juntament amb les sancionadores consegüents. Això es palesa en les dues ordenances que cal aprovar coordinadament: una per establir les condicions de les instal·lacions i una altra per finançar la tasca inspectora.

Consegüentment, aquest nou planejament dóna com a opció definitiva (revisable al compliment de les condicions especificades) la opció del sanejament domèstic autònom, recollint en la normativa urbanística d'aquest planejament les seves especificacions, a més d'adjuntar en annex les ordenances d'edificació i fiscal municipals específiques.